

enige interpretatie, een veelvoud van beelden, fantasma's en dimensies wordt gegenereerd.

Etcetera: Dat is dat associatieve kijken?

Perceval: Ja, maar dan zonder dat je iets gezien hebt. Ik zag onlangs een documentaire over een Poolse man die zich uit ongoocheling over het communisme, het christendom en de hele maatschappij op een volksfeest in brand stak. Dat was in 1968. Een smet op het communisme. Van die zelfverbranding is één minuutje film bewaard, de rest is zorgvuldig vernietigd. De documentaire is gebaseerd op getuigenverslagen en op fragmenten uit die ene minuut die de reacties tonen van de omstaanders. Je ziet niet wat er gebeurd is, maar naarmate er meer verteld wordt, ga je meer zien. Dat is sterker dan die enkele seconden film waar je de man als een brandende Christus ziet staan. Los van het gruwelijke van dit verhaal is dit exemplarisch voor het theater. Theater is in essentie een vertelling, die aan kracht wint door de suggestie. Het is het principe van de bodeverhalen in de klassieke stukken.

Het volgende dat ik ga doen, is een extreme stap in die richting. Ik zou gedurende drie weken met acteurs alleen maar aan een blanke tekstkennis willen werken. Ik heb daarvoor een soort truc ontwikkeld vanuit mijn voetbalverleden. Ik geef fysieke training, tesamen met het opdreunen van tekst die heel secuur moet gezegd worden, bijna blank. Waarom? Omdat ook hier de psychoanalyse een parcours geopend heeft. In de traditionele tekstanalyse werden personages geduid vanuit psyche, emotie en situatie. Maar vandaag doen we duizend dingen tegelijkertijd, zowel geestelijke als materiële. Het is precies die complexiteit die dingen suggestief maakt, open, veellagig. Daar ligt een nieuw terrein om op te zoeken, niet alleen voor degene die moet vertellen, maar ook voor de toeschouwer. Hoever je daarin kan gaan, weet ik niet. Het is in elk geval het doel.

De leugens

Etcetera: Veel theatermakers onderzoeken hoe ver ze kunnen gaan in het afkalven van de theatrale middelen. Jan Ritsema bijvoorbeeld, in De Opdracht. Ook bij Stan vind je dat terug, het niet meer willen vasthouden aan psychologie en identiteit. Zoek jij niet een tussenweg om vast te houden aan de identiteit en aan de acteur die die identiteit vertolkt?

Perceval: Ja. Ik zoek sowieso een 'teken'. Ik ga niet zo extreem te werk dat het een oefening wordt die ontdaan is van alle tekens en die het publiek totaal isoleert in zijn wetendheid of onwetendheid. Ik probeer een vertelling te maken vanuit wat ik gemakshalve de 'essentie' noem. Wat mij fascineert in tekens is hun tegenstrijdigheid. Theater is een vorm van contradictie, van conflict. Zo heb ik het liefst een decor dat in de weg staat, omdat ik het essentieel vind in het leven dat je je bevrijdt van materiële dingen, maar ook omdat daardoor het decor een personage wordt dat door zijn oppositie een fantasie opent en een dialoog aangaat met wat erin gebeurt en dat gespreekt.

Boste, BMCie / C.M. Ryckeboer

Hetzelfde geldt bij het zoeken naar tekens in het spel. Wat mij vaak opvalt is de leugen. We zijn allemaal katholiek opgevoed en hebben geleerd ons braaf en welvoeglijk te gedragen, maar zouden dat liefst niet zijn. Ik wil die leugen, de gesublimeerde ambitie die strijdig is met wat een personage verlangt, als een teken gebruiken, waardoor je bijna het tegenovergestelde toont van wat iemand zegt en er een vacuum van interpretatie ontstaat dat inderdaad gelaagder is dan te zeggen: we tonen niets.

Etcetera: Dat is toch een vrij klassieke benadering? Het is de subtekst-opvatting die je ook bij Stanislavski terugvindt, waarbij een personage zijn innerlijke drijfveren toont die vaak botsen met wat hij zegt. Bij jou is toch iets anders aan de hand?

Perceval: Ik weet niet of Stanislavski dat bedoelde. Als ik hem goed begrijp, heeft hij het over het blootleggen van de innerlijke motieven. Ik vind dat die juist bedekt moeten worden, omdat we niet zijn opgevoed in een cultuur die zoiets toelaat.

Etcetera: Er wordt wel eens gezegd dat de KNS of de KVS gesneden brood zijn voor jou omdat je, sinds je eerste producties die in de marge van en zelfs tegen de KNS tot stand kwamen, geëvolueerd bent naar een breder ensemblespel dat niet zou misstaan op een dergelijk groot plateau.

Perceval: Ik begrijp die redenering, maar wil ik dat wel? Je zou daar eerst schoon schip moeten maken, anders sleep je een erfenis mee, zoals Het Nationale Toneel of Toneelgroep Amsterdam. Ik denk dat je die huizen moet laten afsterven en daaruit iets nieuws moet laten groeien.

Iedereen zegt: repertoire, ensemble, dat moet je afschaffen, de toeschouwer is in de ban van de televisie en stelt zich op als individu. Ik denk echter dat onze tijd een grote behoefte heeft aan een groepservaring, wat niet fascistoïde bedoeld is. Ik hou wel van het grote-zalentooneel. De grote zaal is een uitdaging, je moet er een andere muzikaliteit aanspreken, het vereist een andere kundigheid, een ander ritueel.

Claus

Etcetera: Is die fascinatie niet in tegenspraak met de beperkte equipe waarmee je werkt en blijkbaar wil werken?

Perceval: Ik wil geen grotere kern dan ik nu heb, maar ik wil wel die grote dimensie bereiken met een minimum aan middelen. Het is zeker niet mijn ambitie een groot bedrijf te runnen. Ik geloof daar ook niet in. Ik geloof niet in het repertoiretheater zoals dat nu gebracht wordt omdat het te onpersoonlijk is. Ik denk dat theater meer en meer een persoonlijk statement wordt. Wil je die authenticiteit en die persoonlijkheid behouden, dan kan dat alleen maar vanuit een intense samenwerking met een kleine groep.

Het verschil tussen ons onderzoek en dat van andere gezelschappen is dat er bij ons een soort engagement meespeelt. Je kan dat politiek of maatschappelijk noemen. We zoeken naar vertellingen die niet louter schoon zijn, maar ook schoon omwille van de woede, de onrechtvaardigheid, de vreugde, de belachelijkheid. *Wilde Lea* is ontstaan uit onze verbazing over wat de televisie uitspuwt. Dat engagement is een factor die in een ensemble speelt, los van theatertechnische of theaterfilosofische standpunten. Het vertrekt eerder van de vraag: wat wil je meedelen als mens, welke ontroering, welke humor? En dan vertrek je van een geëngageerde vertelling. Niet met de bedoeling aan politiek te doen. Daarvoor is het theater te zwak en is de tijd, hier en nu in België, niet rijp.

Etcetera: De meeste van je voorstellingen zijn diep geworteld in de Vlaamse context, de bekrompenheid, het katholicisme. Het is opvallend dat Hugo Claus nooit aan de beurt is gekomen in je repertoirekeuze.

Perceval: We overwegen om een Claus te brengen, maar ik vind Claus te naturalistisch. We zouden een levend auteur op de scène geweld moeten aandoen om weg te gaan van het naturalisme. Bovendien schuift Claus de schuld te veel op de pastoors en de nonnen. Het is complexer dan dat.